

Rapportage aanvullend soortenonderzoek, Wet natuur- bescherming

't Maatveld Almelo

Projectcode: BSB03020

Versie: Definitief

Colofon	
Titel:	Rapportage aanvullend soortenonderzoek, Wet natuurbescherming 't Maatveld
Projectcode	BSB03020
Versie:	Definitief
Datum	18-12-2020
Auteur:	K.J.M. Degen & R.H.A Janssen
Opdrachtgever:	Buro Stedenbouw Kerkplein 5 8121 BM Olst
Uitvoerder	
	GRAS Advies bv
	Bedrijvenpark Twente 412
	7602 KM Almelo
	Huismanstraat 6 6851 GT Huissen
Email:	ecologie@grasadvies.nl
Website:	https://grasadvies.nl/
Contactpersoon:	A.S.J. van Proosdij
Telefoon:	06 55476553
Email:	a.vanproosdij@grasadvies.nl
Controle	A.S.J. van Proosdij
Paraaf goedkeuring	

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.2	Samenvatting	5
1.3	Uitgangspunten.....	6
1.4	Projectgebied	6
1.5	Voorgenomen ontwikkeling en werkzaamheden	7
2	Werkwijze.....	8
2.1	Werkwijze.....	8
2.2	Onderzoeksmethoden	8
3	Resultaten.....	11
3.1	Algemeen.....	11
3.2	Egel.....	11
3.3	Kleine marterachtigen.....	12
3.4	Steenmarter	13
4	Conclusies en advies.....	15
5	Bronnen	16

Bijlagen

Bijlage 1: Luchtfoto inclusief projectgrenzen

Bijlage 2: Plattegrond nieuwe situatie

Bijlage 3: Wet natuurbescherming

Bijlage 4: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Het plangebied ligt in het zuidoostelijk deel van het buitengebied van de gemeente Almelo vlakbij het buurtschap Tusveld aan de weg 't Maatveld. Het terrein bestaat momenteel uit een bebost deel en een strook met lage begroeiing naast een maisakker bij een sportveld. Men is voornemens om binnen het beboste deel 5 recreatiewoningen aan te leggen waarbij het verlies aan bomen gecompenseerd zal worden door de aanplant van bomen in de strook met lage begroeiing bij het sportveld.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient rekening gehouden te worden met beschermde gebieden, houtopstanden en beschermde plant- en diersoorten. De Wet natuurbescherming omvat de regelgeving betreffende deze soorten en gebieden. De Wet natuurbescherming is van kracht sinds januari 2017 en vervangt de drie oude wetten: 'Natuurbeschermingswet 1998', 'Boswet' en 'Flora- en Faunawet'. Doelstelling van de Wet natuurbescherming is bescherming van de biodiversiteit, decentralisatie van verantwoordelijkheden en vereenvoudiging van regelgeving.

Uit de resultaten van het verkennend onderzoek (quicksan) flora & fauna (van Proosdij & de Haan, 2019) is geconcludeerd dat het projectgebied mogelijk een functie heeft voor kleine marterachtigen en egel. Op basis hiervan is besloten nader onderzoek naar deze soortgroep uit te voeren.

Doelstelling rapport

Het doel van dit aanvullend onderzoek is om uitsluitsel te geven over de functie van het projectgebied voor kleine marterachtigen en egel en daarbij conclusies te kunnen trekken over welke soorten en met welke aantallen in het gebied voorkomen en welke specifieke functie(s) het projectgebied heeft voor kleine marterachtigen en egel. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend onderzoek.

GRAS advies

GRAS Advies voert verkennende veldonderzoeken uit volgens de geldende soortprotocollen. De heer Dr. Ir. A.S.J. van Proosdij, mevrouw K.J.M Degen en mevrouw R.H.A. Janssen (BSc) zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Almelo, provincie Overijssel

1.2 Samenvatting

Egel

Deelgebied 1 heeft een functie als foerageergebied en bevat mogelijk ook rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen. De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van foerageergebied en mogelijk ook rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen in deelgebied 1. Gelet op de ruime aanwezigheid van alternatief hoogwaardig foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied en gelet op de aanplant van bomen en aanleg van houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2, is er per saldo geen sprake van verlies van oppervlakte leefgebied of rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen. Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de voor egel kwetsbare periodes (15 maart tot 1 september en eind november t/m maart), is van doden of beschadigen van exemplaren geen sprake.

Kleine marterachtigen

Deelgebied 1 heeft een functie als foerageergebied en bevat mogelijk ook rust- en of nestplaatsen voor de bunzing en wezel. Deelgebied 2 wordt door de wezel gebruikt als foerageergebied en mogelijk tevens als verbindingsroute. De aanwezigheid van hermelijn is uitgesloten. De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van foerageergebied en mogelijk ook rust- en/of nestplaatsen van de bunzing en wezel in deelgebied 1. Van verlies van functies in deelgebied 2 is geen sprake. Gelet op de ruime aanwezigheid van alternatief hoogwaardig foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied en gelet op de aanplant van bomen en aanleg van houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2, is er per saldo geen sprake van verlies van oppervlakte leefgebied of rust- en nestplaatsen. Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de voor bunzing en wezel kwetsbare periode (15 maart tot 1 september), is van doden of beschadigen van exemplaren geen sprake.

Steenmarter

Deelgebied 1 en mogelijk ook deelgebied 2 wordt door de steenmarter gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen is, gelet op de afwezigheid van bebouwing, houtstapels, puinhopen of andere geschikte structuren uitgesloten. Gelet op het geringe verlies aan oppervlakte foerageergebied en de ruime aanwezigheid van alternatief, geschikt foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied, is van een functie al essentieel foerageergebied geen sprake. Verlies van dit niet-essentiële foerageergebied vormt derhalve geen significant negatief effect op de aanwezige steenmarter. Gelet op de het ontbreken van rust- en/of verblijfplaatsen van steenmarter is een negatief effect op rust- en verblijfplaatsen uitgesloten. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden niet benodigd.

Wet natuurbescherming

Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periodes voor egel (15 maart tot 1 september en eind november t/m maart) en bunzing (15 maart tot 1 september) is een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor uitvoering van de werkzaamheden niet nodig.

Advies

Geadviseerd wordt de hier genoemde uitgangspunten m.b.t. uitvoering van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periodes en realisatie van houtstapels en takkenrillen als verplichting vast te leggen voor de uitvoerende partij.

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a. voorkomen, b. beperken en c. ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

1.3 Uitgangspunten

Als uitgangspunt voor deze rapportage is de inkomende e-mail van de heer J. Wierda op 03-04-2020 met als onderwerp 'Maatveld' en met verwijzing naar de offerte van 14-09-2020.

1.4 Projectgebied

Het projectgebied is gelegen vlakbij het buurtschap Tusveld in de gemeente Almelo (Afb. 1.1). Het is gelegen aan 't Maatveld. Ten noorden van het plangebied ligt het Nijreesbos dat geldt als recreatief uitloopgebied voor de Almelose wijken Windmolenbroek, Nijrees en De Riet. Nabij het plangebied, aan de zuidzijde staan vier (recreatie)woningen. Zij worden ontsloten via de weg 't Maatveld en de Maatkampsweg. De naastgelegen woning aan de Tusveld en De Doorbraak wordt ontsloten via een zandpad binnen de oostgrens van het plangebied. Dit pad loopt verder naar het zuiden voor wandelaars langs de nieuwe beek.

Het projectgebied bestaat uit twee delen waarvan deel 1 een oppervlakte heeft van ca. 1 ha en geheel uit bos bestaat. Deelgebied 2 bestaat uit lage begroeiing en heeft een oppervlakte van ca. 0,1 ha (Afb. 1.2).

Afbeelding 1.1: Ligging van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 1.2: Luchtfoto van het projectgebied met deelgebied 1 (rechts) en deelgebied 2 (links).

1.5 Voorgenomen ontwikkeling en werkzaamheden

De eigenaar is voornemens om in deelgebied 1 5 recreatiewoningen te realiseren. Hiertoe worden de op deze 5 locaties aanwezige bomen, struiken en overige begroeiing, alsmede aanwezige takkenhopen en boomstobben verwijderd. Het verlies aan bomen wordt gecompenseerd door middel van aanplant van bomen in deelgebied 2. De uit deelgebied 1 vrijkomende stammen en takken worden verwerkt tot houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2. De werkzaamheden die een verstrend effect op egel en/of kleine marterachtigen kunnen hebben, waaronder het rooien van bomen en verwijderen van overige begroeiing, takkenhopen en stobben wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare periode is de kraamperiode (15 maart tot 1 september) en voor de egel daarnaast ook de periode van winterslaap (eind november t/m maart).

2 Werkwijze

2.1 Werkwijze

Onderzoek naar kleine marterachtigen en egel is maatwerk en verschilt per projectgebied. De provincie Overijssel kent geen vrijstellingen voor de bunzing, hermelijn, egel en wezel. Dit betekent dat er bij ruimtelijke ontwikkeling onderzoek gedaan moet worden naar de aanwezigheid en van deze soorten en de functie van het gebied voor deze soorten. Er zijn geen landelijke soortenstandaarden die eisen geven aan dit soort onderzoek, wel zijn er de provincie Noord-Holland, Overijssel en Noord-Brabant die documenten hebben uitgebracht die als handreiking fungeren. Het uit te voeren onderzoek is gebaseerd op deze documenten. De handreikingen van Noord-Brabant en Overijssel kennen een stappenplan dat doorlopen moet worden om de geschiktheid van het gebied te bepalen, veldonderzoek uit te voeren en een conclusie uit de verzamelde gegevens te kunnen trekken. Eerst wordt met behulp van informatiebronnen en kaartmateriaal onderzocht wat de geschikte plekken zijn voor de kleine marterachtigen en egel. Tijdens het verkennend onderzoek (quickscan) is een globale inschatting gemaakt in hoeverre het gebied geschikt is voor deze soorten en waar de meest kansrijke plekken zich bevinden. Voor deze plekken wordt de inventarisatiemethode uitgedacht.

2.2 Onderzoeksmethoden

De handreiking van Overijssel geeft aan dat er verschillende geschikte onderzoeksmethoden zijn om de aanwezigheid van een of meer soorten kleine marterachtigen en egel vast te stellen.

Wildcamera

Een wildcamera of struikrover® maakt beelden (foto's of video's) van langslowende diersoorten, zonder zelf heel opvallend te zijn. Zo kan de camera ook schuwe en nacht-actieve diersoorten zoals de kleine marterachtigen en egel op beeld krijgen. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Een voordeel van de camera is dat een diersoort op beeld staat. Een nadeel is dat een camera een relatief klein gebied in kaart brengt. De handreiking geeft aan dat een reguliere cameraval alleen voor de bunzing te gebruiken is. De struikrover® is een universele methode geschikt om alle kleine marterachtigen te detecteren.

Sporenbuis

Een sporenbuis is een buis met een inktmatje en een papieren afdrukdeel. Wanneer een wezel of hermelijn door de sporenbuis kruipt, loopt deze over het inktmatje en laat pootafdrukken achter op het papier. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Een voordeel is dat de kosten van de buizen laag zijn, een nadeel is dat het papier aangevreten kan worden. De handreiking van Noord-Brabant geeft aan dat deze methode voor de wezel en hermelijn te gebruiken is.

Marterbox

De Marterbox of Mostela is een combinatie van de cameraval en de sporenbuis. Er loopt een sporenbuis door een houten doos. De buis is open aan de binnenkant van de doos. In de doos hangt een camera die foto of videobeelden maakt van de diersoort. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. De handreikingen van Overijssel en Noord-Brabant geven aan dat deze methode voor de wezel, hermelijn en vrouwelijke bunzing te gebruiken is.

Nestkast

De nestkast is een alternatieve schuilplaats van kleine marterachtigen en bestaat uit een houten kastje met een sporenbuis naar de opening. Wanneer een kleine marterachtige de nestkast betreedt, loopt deze door de sporenbuis en laat pootafdrukken achter. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. De handreiking van Overijssel geeft aan dat deze methode voor de wezel en hermelijn te gebruiken is.

Kansrijke gebieden

Kansrijke gebieden zijn gebieden waar kans het grootst is om een kleine marterachtige of egel waar te nemen. Deze gebieden moeten aan een aantal eisen voldoen.

- *Foeragegebied met voldoende schuilmogelijkheden:* Kleine marterachtigen en egel hebben een voorkeur voor kleinschalig landschap waar genoeg schuilmogelijkheden te vinden zijn, zoals bosranden, struwelen, extensief beweide percelen en natuurgraslanden. De egel komt daarnaast ook voor in parken en tuinen.

- *Verbindingsroutes*: Verbindingen tussen gebieden is van essentieel belang voor kleine marterachtigen en egel om toegang te hebben tot zowel foerageergebieden als rust- en nestplaatsen. Verbindingsroutes dienen voldoende beschutting te bieden tegen predatie door o.a. roofvogels. Verbindingsroutes bestaan uit onder meer bosranden, takkenrillen, hagen, houtwallen, struweelvegetaties, hogere graslandvegetaties en begroeide greppels.
- *Rust en nestplaatsen*: Alle kleine marterachtigen maken gebruik van meerdere rust- en verblijfplaatsen verspreid over het territorium. Rust- en nestplaatsen zijn vaak holen van andere (prooi)dieren zoals konijnen, maar ook houtstapels, holle bomen, mollennesten, takkenrillen, hooi- en stobalen en bebouwing zoals schuurtjes, stallen, kelders en hooizolders. De rust-, nest- en overwinteringsplaatsen van egel bevinden zich in bosranden, braamstruwelen, dichte hagen, houtwallen, struikgewassen en takkenbossen. De egel maakt hierin een goed verborgen nest van mos en ander materiaal.

Hoeveelheid inventarisatiemiddelen

Hoeveel inventarisatiemiddelen er gebruikt moeten worden hangt af van de potentieel aanwezige verblijfplaatsen, verbindingzones en foerageergebieden. Projectgebied 1 is in zijn geheel geschikt als leefgebied voor kleine marterachtigen en egel. Verspreid in deelgebied 1 zijn 2 cameravallen met lokstof en 11 sporenbuizen geplaatst. Projectgebied 2 is geschikt als verbindingsroute en foerageergebied, maar bevat geen structuren die geschikt zijn als rust- en/of nestplaats. In deelgebied 2 zijn 8 sporenbuizen geplaatst. Tijdens het eerste locatiebezoek zijn de definitieve locaties van de waarnemingsapparatuur bepaald aan de hand van de meest kansrijke locaties (Afb 2.1).

Afbeelding 2.1: Projectgebied met locaties van sporenbuizen (blauw rechthoek) en 2 wildcamera's (gele ster) in de beide deelgebieden.

Uitvoering locatieonderzoeken

De locatieonderzoeken naar egel en kleine marterachtigen zijn uitgevoerd door mevrouw K.J.M Degen en mevrouw R.H.A Janssen (BSC) van GRAS Advies, die beide middels opleiding en ervaring bevoegd zijn voor de verrichte werkzaamheden. De waarnemingsapparatuur is geplaatst op de meest kansrijke locaties.

In de actieve periode, lopende vanaf maart tot en met augustus, dienen de middelen minimaal zes weken in het gebied te liggen. Wordt het onderzoek buiten deze periode uitgevoerd, dan is de trefkans minder en dienen de middelen minimaal twaalf weken in het gebied te liggen. Met betrekking tot de egel dient daarnaast rekening gehouden te worden met de winterslaap van deze soort. Deze loopt, mede afhankelijk van het weer, globaal van eind november tot eind maart.

De sporenbuizen en cameravallen met lokstof (pindakaas) zijn geplaatst op 25 september 2020 en hebben gefunctioneerd tot 15 december 2020. Daarmee is de waarnemingsapparatuur gedurende 12 weken operationeel geweest. Na het plaatsen van de waarnemingsapparatuur zijn in totaal 4 veldbezoeken geweest om de SD-kaarten en batterijen van de wildcamera's te vervangen, de sporenbuizen te controleren en daarbij het sporenplankje te vervangen/ verversen (Tabel 2.1). Bij het laatste locatiebezoek is de waarnemingsapparatuur weer verwijderd.

Tabel 2.1. Overzicht locatieonderzoeken.

Datum	Controleur	Soortgroepen	Tijdstip	Weersomstandigheden
25-09-2020	K.J.M. Degen & R.H.A. Janssen	Egel en kleine marterachtigen	11.00 – 13.00	13°C, Droog, N wind, 4 Bft.
22-10-2020	R.H.A. Janssen	Egel en kleine marterachtigen	13:00 – 16.00	17°C, Gedeeltelijk bewolkt, ZW wind, 3 Bft.
13-11-2020	K.J.M. Degen & R.H.A. Janssen	Egel en kleine marterachtigen	9.00 – 11.00	6 °C, Overwegend bewolkt, ZO wind, 3 Bft.
02-12-2020	K.J.M. Degen & R.H.A. Janssen	Egel en kleine marterachtigen	9.00 – 11.00	5 °C, Bewolkt, ZO wind, 2 Bft.
15-12-2020	K.J.M. Degen & R.H.A. Janssen	Egel en kleine marterachtigen	9.15. – 10.15	9 °C, Regen, Z wind, 3 Bft.

3 Resultaten

3.1 Algemeen

De wildcamera's in deelgebied 1 hebben gedurende de onderzoeksperiode 1083 foto's gemaakt. Op de wildcamera in het midden van het projectgebied zijn de volgende soorten vastgelegd: bunzing (*Mustela putorius*), eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), egel (*Erinaceus europaeus*), fazant (*Phasianus colchicus*), koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), ree (*Capreolus capreolus*), roodborst (*Erithacus rubecula*) en steenmarter (*Marter foina*). Op de wildcamera in de zuidhoek van het projectgebied zijn de volgende soorten vastgelegd: bunzing (*Mustela putorius*), eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), haas (*Lepus europaeus*), hond, huiskat, koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), ree (*Capreolus capreolus*) en steenmarter (*Marter foina*). Beide wildcamera's hebben diverse foto's gemaakt van niet op soort te identificeren muizensoorten.

3.2 Egel

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn op de wildcamera in het midden van deelgebied 1 op 17 verschillende dagen in de maanden oktober, november en december 60 foto's van de egel gemaakt. Op de wildcamera in de zuidhoek van deelgebied 1 is 1 foto gemaakt in de maand november. Hierbij is het niet duidelijk of het om dezelfde individu of meerdere exemplaren gaat. In deelgebied 2 was geen wildcamera. Sporenbuizen zijn ongeschikt om egels waar te nemen. Ook uit eerdere waarnemingen blijkt de aanwezigheid van de egel in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF).

Functie van het projectgebied

Deelgebied 1 wordt door de egel gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen is, gelet op de aanwezigheid van braamstruwelen, takkenhopen en omgevallen bomen in deelgebied 1 aannemelijk. Deelgebied 2 is niet onderzocht op de egel, maar gelet op de aanwezigheid van egels in deelgebied 1 en de omgeving, is het aannemelijk dat de egel ook deelgebied 2 gebruikt als foerageergebied. Gelet op het ontbreken van dichte struwelen, takkenhopen en andere dichte structuren, is de aanwezigheid van rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen voor egel in deelgebied 2 uitgesloten.

Afbeelding 3.1: waarneming van een egel op de wildcamera in het midden van deelgebied 1.

Effectbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van foerageergebied en mogelijk ook rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen van de egel in deelgebied 1. Van verlies van functies in deelgebied 2 is geen sprake, aangezien hier alleen uitbreiding van de bestaande beplanting plaatsvindt. Gelet op de ruime aanwezigheid van alternatief hoogwaardig foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied en gelet op de aanplant van bomen en aanleg van houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2, is er per saldo geen sprake van verlies van oppervlakte leefgebied of rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen. Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de voor egel kwetsbare periodes (15 maart tot 1 september en eind november t/m maart), is van doden of beschadigen van exemplaren geen sprake. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden derhalve niet benodigd.

3.3 Kleine marterachtigen

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn op de wildcamera in het midden van deelgebied 1 op 4 verschillende dagen in de maanden september, oktober en november 7 foto's van de bunzing gemaakt. Op de wildcamera in de zuidhoek van deelgebied 1 zijn 8 foto's op 5 verschillende dagen van de bunzing gemaakt in de maanden oktober, november en december. Hierbij is het niet duidelijk of het om hetzelfde individu of meerdere exemplaren gaat. De hermelijn en wezel zijn niet op de wildcamera's vastgelegd. In deelgebied 2 was geen wildcamera. De sporenbuizen in deelgebied 1 bevatten sporen van de wezel. De sporenbuizen in deelgebied 2 bevatten uitwerpselen van de wezel. Ook uit eerdere waarnemingen blijkt de aanwezigheid van bunzing in de omgeving van het projectgebied (NDFF).

Functie van het projectgebied

Deelgebied 1 wordt door de bunzing en wezel gebruikt als foerageergebied. Gelet op de aanwezigheid van braamstruwelen, takkenhopen en omgevallen bomen is de aanwezigheid van rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen in deelgebied 1 mogelijk. Deelgebied 2 wordt door de wezel gebruikt als foerageergebied en mogelijk tevens als verbindingroute. Gelet op het ontbreken van dichte struwelen, takkenhopen en andere dichte structuren, is de aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen voor wezel in deelgebied 2 niet aannemelijk, al kan dit niet met zekerheid worden uitgesloten. Een functie van het projectgebied voor hermelijn kan op basis van het uitgevoerde onderzoek worden uitgesloten.

Afbeelding 3.2: waarneming van een bunzing op de wildcamera in het midden van het projectgebied.

Effectbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van foerageergebied en mogelijk ook rust- en/of nestplaatsen van de bunzing en wezel in deelgebied 1. Van verlies van functies in deelgebied 2 is geen sprake, aanzien hier alleen uitbreiding van de bestaande beplanting plaatsvindt. Gelet op de ruime aanwezigheid van alternatief hoogwaardig foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied en gelet op de aanplant van bomen en aanleg van houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2, is er per saldo geen sprake van verlies van oppervlakte leefgebied of rust- en nestplaatsen. Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de voor bunzing en wezel kwetsbare periode (15 maart tot 1 september), is van doden of beschadigen van exemplaren geen sprake. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden derhalve niet benodigd.

3.4 Steenmarter

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn op de wildcamera in het midden van deelgebied 1 op een dag in de maand september 3 foto's van de steenmarter gemaakt. Op de wildcamera in de zuidhoek van deelgebied 1 zijn 3 foto's op 2 verschillende dagen gemaakt in de maand september. Hierbij is het niet duidelijk of het om hetzelfde individu of meerdere exemplaren gaat. In deelgebied 2 was geen wildcamera aanwezig. Sporenbuizen zijn ongeschikt om steenmarters waar te nemen. Ook uit eerdere waarnemingen blijkt de aanwezigheid van steenmarter in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF).

Functie van het projectgebied

Deelgebied 1 en mogelijk ook deelgebied 2 wordt door de steenmarter gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen is, gelet op de afwezigheid van bebouwing, houtstapels, puinhopen of andere geschikte structuren uitgesloten.

Afbeelding 3.3: waarneming van de steenmarter op de wildcamera in de zuidhoek van het projectgebied.

Effectbeoordeling

Steenmarters hebben een groot foerageergebied en zijn goed in staat in hun omgeving andere alternatieve foerageergebieden te vinden en deze in gebruik te nemen. Gelet op de geringe oppervlakte aan foerageergebied binnen het projectgebied dat verloren gaat en de ruime aanwezigheid van alternatief, geschikt foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied, is van een functie al essentieel foerageergebied geen sprake. Verlies van dit niet-essentiële foerageergebied vormt derhalve geen significant negatief effect op de

aanwezige steenmarter. Gelet op de het ontbreken van rust- en/of verblijfplaatsen van steenmarter is een negatief effect op rust- en verblijfplaatsen uitgesloten. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden niet benodigd.

4 Conclusies en advies

Egel

Deelgebied 1 heeft een functie als foerageergebied en bevat mogelijk ook rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen. De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van foerageergebied en mogelijk ook rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen in deelgebied 1. Gelet op de ruime aanwezigheid van alternatief hoogwaardig foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied en gelet op de aanplant van bomen en aanleg van houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2, is er per saldo geen sprake van verlies van oppervlakte leefgebied of rust-, nest- en/of overwinteringsplaatsen. Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de voor egel kwetsbare periodes (15 maart tot 1 september en eind november t/m maart), is van doden of beschadigen van exemplaren geen sprake.

Kleine marterachtigen

Deelgebied 1 heeft een functie als foerageergebied en bevat mogelijk ook rust- en of nestplaatsen voor de bunzing en wezel. Deelgebied 2 wordt door de wezel gebruikt als foerageergebied en mogelijk tevens als verbindingroute. De aanwezigheid van hermelijn is uitgesloten. De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van foerageergebied en mogelijk ook rust- en/of nestplaatsen van de bunzing en wezel in deelgebied 1. Van verlies van functies in deelgebied 2 is geen sprake. Gelet op de ruime aanwezigheid van alternatief hoogwaardig foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied en gelet op de aanplant van bomen en aanleg van houtstapels en takkenrillen in deelgebied 2, is er per saldo geen sprake van verlies van oppervlakte leefgebied of rust- en nestplaatsen. Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de voor bunzing en wezel kwetsbare periode (15 maart tot 1 september), is van doden of beschadigen van exemplaren geen sprake.

Steenmarter

Deelgebied 1 en mogelijk ook deelgebied 2 wordt door de steenmarter gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen is, gelet op de afwezigheid van bebouwing, houtstapels, puinhopen of andere geschikte structuren uitgesloten. Gelet op het geringe verlies aan oppervlakte foerageergebied en de ruime aanwezigheid van alternatief, geschikt foerageergebied in de directe omgeving van het projectgebied, is van een functie al essentieel foerageergebied geen sprake. Verlies van dit niet-essentiële foerageergebied vormt derhalve geen significant negatief effect op de aanwezige steenmarter. Gelet op de het ontbreken van rust- en/of verblijfplaatsen van steenmarter is een negatief effect op rust- en verblijfplaatsen uitgesloten. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden niet benodigd.

Wet natuurbescherming

Uitgaande van uitvoering van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periodes voor egel (15 maart tot 1 september en eind november t/m maart) en bunzing (15 maart tot 1 september) is een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor uitvoering van de werkzaamheden niet nodig.

Advies

Geadviseerd wordt de hier genoemde uitgangspunten m.b.t. uitvoering van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periodes en realisatie van houtstapels en takkenrillen als verplichting vast te leggen voor de uitvoerende partij.

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a. voorkomen, b. beperken en c. ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

5. Bronnen

Literatuur

- A.S.J van Proosdij & L.J de Haan, Rapportage quickscan flora & fauna 't Maatveld Almelo, 2018
- Handreiking kleine marters, Provincie Noord-Brabant, 2017
- Brochure soortenbescherming, Provincie Overijssel, 2019
- Handreiking wezel, hermelijn en bunzing, Provincie Noord Holland, 2017

Internet

- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01>
De Wet natuurbescherming met de onderdelen Natura 2000-gebieden, Houtopstanden en Soorten inclusief de beschermingsregimes Habitatrictlijnsoorten, Vogelrichtlijnsoorten en Andere soorten.
Geraadpleegd op 17-12-2020
- <http://kadviewer.map5.nl>
Kadviewer is een online kaartendienst waarmee geografische locaties opgezocht kunnen worden.
Geraadpleegd op 17-12-2020
- <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>
Provinciale verordening m.b.t. de Wet natuurbescherming en vrijgestelde soorten.
Geraadpleegd op 17-12-2020
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In de NDFF zijn waarnemingen beschikbaar met exacte locatiegegevens.
Geraadpleegd op 17-12-2020
- <https://www.waarneming.nl>
Database van voorkomen van flora- en fauna in Nederland.
Geraadpleegd op 17-12-2020
- <https://www.telmee.nl>
Database van voorkomen van flora- en fauna in Nederland.
Geraadpleegd op 17-12-2020
- <https://www.zoogdiervereniging.nl>
Zoogdiervereniging
Geraadpleegd op 17-12-2020

6. Woordenlijst

Geldigheid

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: *“Onderzoeksgegevens hebben een beperkte geldigheidstermijn. Voor vogels en soorten genoemd op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn hanteren we daarom een geldigheidsstermijn van maximaal 3 jaar. Voor soorten genoemd op de bijlage bij de wet natuurbescherming is deze periode 5 jaar.”*

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in de aanleiding van het onderzoek. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Zorgplicht

“De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

In de praktijk betekend dit:

1. *Voorkomen* dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
2. *Beperken* dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
3. *Ongedaan maken* van toegebrachte schade

Een voorbeeld van invulling geven aan de zorgplicht:

- Bij het kappen van bomen controleren op mogelijke broedgevallen buiten het broedseizoen om.

Passende gedragscode

Een gedragscode is een ontheffing voor de beschreven maatregelen in bepaalde werken. De gedragscode geeft invulling aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen. Er zijn diverse gedragscodes, afhankelijk van het type werk: besteding beheer en onderhoud of ruimtelijke ingrepen.

Gedragscode worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en hebben een geldigheidsduur van 5 jaar. Vervolgens dienen deze opnieuw gekeurd te worden.

***De Gedragscode dient nog te worden herschreven / aangepast t.o.v. de Wet natuurbescherming 2017*

Bijlage 1: Luchtfoto inclusief projectgrenzen

Projectgebieden 1 en 2 met grenzen (witte stippellijn).

Bijlage 2: Plattegrond nieuwe situatie

Bijlage 3: Wet natuurbescherming

De oude natuurwetgeving met 'de Natuurbeschermingswet 1998' en 'de Flora- en Faunawet' is per januari 2017 veranderd in de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de inhoud van de Wet natuurbescherming toegelicht.

Natura 2000

De bescherming van de ca. 164 Natura 2000-gebieden in Nederland blijft behouden in de Wet natuurbescherming. In Natura 2000-gebieden zijn de Europese richtlijnen van kracht. De Europese Unie (EU) heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote waarde is. Om deze natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden, welke onderdeel uitmaken van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie.

Aanwijzingsprocedure

Natura 2000-gebieden worden formeel aangewezen. Per gebied is er een aanwijzingsdocument gemaakt door het ministerie met daarin:

- Instandhoudingsdoelen; welke doelsoorten en habitats gaat het, en wat is de doelstelling ten aanzien van die soorten en/of habitats;
- Begrenzing; welk areaal is beschermd.

•

Beheerplannen

Voor ieder gebied moet binnen drie jaar een beheerplan worden vastgesteld. In het beheerplan staat welke natuurwaarden er zijn of deze moeten worden beschermd en/of ontwikkeld. Er staat ook in hoe het gerealiseerd moet worden. Verder wordt er in aangegeven welke externe factoren de instandhoudingsdoelen mogelijk negatief kunnen beïnvloeden. Deze beheerplannen worden vastgesteld door het Rijk of door de Provincie.

Vergunning

Voor de uitvoering van werkzaamheden welke mogelijk schade toebrengen aan een door Natuurbeschermingswet beschermd gebied, geldt dat deze acties in principe verboden zijn. Indien een groter maatschappelijk belang aanwezig is, dient er een vergunningsprocedure te worden doorlopen. Hierbij geldt de volgende regel: *'activiteiten mogen in principe alleen worden uitgevoerd wanneer er geen significante schade aan beschermde natuurwaarde ontstaat'*.

Beschermde Natuurmonumenten

Voorheen waren naast Natura 2000-gebieden ook Beschermde Natuurmonumenten beschermd conform de gebiedsbescherming. De bescherming van Beschermde Natuurmonumenten is vervallen. Provincies kunnen wel besluiten om deze gebieden alsnog te beschermen via het provinciale beleid. De provincie voegt de gebieden toe aan het Natuurnetwerk Nederland of wijst ze aan als bijzonder provinciaal natuurgebied of -landschap.

Natuurnetwerk Nederland

Aanvullend op de natuurwetgeving is er natuurbeleid. Natuurbeleid is een zachter kader dan de natuurwetgeving, maar is eveneens van belang voor ruimtelijke plannen. Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Via de Nota Ruimte is het toetsingskader voor het Natuurnetwerk Nederland geregeld.

In Natuurnetwerk Nederland liggen de volgende natuurgebieden:

- Bestaande natuurgebieden (waaronder de 20 Nationale Parken)
- Gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd
- Landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer
- Ca. 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, het Nederlandse deel van de Noordzee en de Waddenzee
- Alle Natura 2000-gebieden

Houtopstanden

De Wet natuurbescherming spreekt over een houtopstand indien sprake is van een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
- b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen

De Wet natuurbescherming heeft geen betrekking op:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1°. wegbeplantingen;
 - 2°. beplantingen langs waterwegen, en
 - 3°. eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten (Artikel 4.2).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Er is een stappenplan opgesteld door Ministerie van Economische Zaken (Bijlage 4). Met dit stappenplan kan worden bepaald of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling.

Bevoegdheid

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen ligt bij de provincies. Enkel bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk het bevoegd gezag.

Beschermingsregime

De Wet Natuurbescherming kent de onderstaande beschermingsregimes. Elk van deze beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor een vrijstelling of ontheffing van de verboden.

- Soorten van de Vogelrichtlijn
- Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn
- Andere soorten (bescherming vanuit nationaal oogpunt)

Om te mogen afwijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan de volgende criteria zijn voldaan.

- Er mag worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is
- Tegenover de afwijking van het verbod moet een in de wet genoemd belang staan (bijv. volksgezondheid of openbare veiligheid)
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van een soort

De verbodsbepalingen voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten zijn gericht op bescherming van de individuen van de soorten. De verbodsbepalingen mogen enkel overtreden worden met een ontheffing (het 'nee, tenzij-principe'). Bij het besluit of een afwijking van het verbod kan worden toegestaan, wordt niet gekeken naar de gevolgen van deze afwijking voor het individuele plant of dier, maar naar de gevolgen voor de instandhouding van de betrokken soort.

Zorgplicht

Iedereen dient voldoende rekening te houden met in het wild levende dieren en planten en de directe leefomgeving. "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende

planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

Vrijstelling regelgeving

In veel gevallen is er geen ontheffing nodig, maar kan er gebruik worden gemaakt van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod. Er zijn diverse vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Bekende voorbeelden van vrijstellingen zijn onder meer het toepassen van de gedragscode of wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van een Programmatische Aanpak of een Provinciale verordening.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Vogelrichtlijn, artikel 3.1**

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Habitatrichtlijn, artikel 3.2**

- Lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen **betreffende andere soorten, artikel 3.3**

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - onderdeel a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Gedragscodes

In de Wet natuurbescherming is de mogelijkheid opgenomen om een vrijstelling te verkrijgen indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (art 3.31). In de mogelijkheid die de wet biedt, wordt ook aangegeven dat er met betrekking tot de Europees beschermde soorten een gedragscode kan worden goedgekeurd voor ruimtelijke ontwikkelingen (naast beheer en onderhoud, waarvoor in de Flora- en Faunawet reeds een vrijstelling gold als werd gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode). Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog géén gedragscodes goedgekeurd voor de nieuwe beschermde soorten of voor de Europees beschermde soorten voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hier dient rekening mee te worden gehouden bij de bepaling of een gedragscode van toepassing is voor de type ingreep en de voorkomende beschermde soorten.

Bijlage 4: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

